

KATASTROFY NATURALNE I CYWILIZACYJNE

**ZAGROŻENIA I WYZWANIA
DLA BEZPIECZEŃSTWA**

TOM 2

pod redakcją naukową:

Mariana ŻUBERA

Wrocław 2009

Recenzenci:

- prof. dr hab. inż. Stanisław Śladkowski – Akademia Obrony Narodowej,
Centrum Szkolenia OPBMR
- prof. dr hab. inż. Jerzy Zwoździak – Politechnika Wroclawska,
Zakład Ekologii i Ochrony Atmosfery

Korekta:

Ewa Mikusz

Skład komputerowy:

Barbara Mękarska

Projekt okładki:

Marek Kańtoch

© Copyright by Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. T. Kościuszki
Wrocław 2009

ISBN 978-83-87384-23-4
ISBN 978-83-87384-27-2 T.2

Druk i oprawa: Drukarnia Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych
im. gen. T. Kościuszki
ul. Czajkowskiego 109
51 – 150 Wrocław

Zam. nr 821/2009

Nakład 200 egz.

SPIS TREŚCI

	Str.
CZEŚĆ III. ZAGROŻENIA TERRORYSTYCZNE A BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA	
<i>Andrzej MROCZEK</i>	
Społeczny wymiar terroryzmu	9
<i>Krzysztof LIEDEL</i>	
Zarządzanie przyszłością i analiza ryzyka jako narzędzia w walce z terroryzmem	17
<i>Paulina PIASECKA</i>	
Polityka informacyjna administracji publicznej w walce z terroryzmem i jego konsekwencjami.....	25
<i>Marek TOBOLSKI</i>	
Rola Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego na wypadek wystąpienia zagrożeń terrorystycznych	31
<i>Leszek WOLANIUK, Grzegorz WOLANIUK</i>	
Botnety w służbie terrorystów. Analiza nowego zagrożenia infrastruktury IT	43
<i>Bogdan MICHAILIUK</i>	
Terroryzm bronią masowego rażenia jako zagrożenie bezpieczeństwa	55
<i>Michał BARTOSZCZE</i>	
Zwalczanie bioterroryzmu – znaczenie współpracy międzynarodowej	71
<i>Monika SZOPA, Dariusz PADARZ</i>	
Bioterroryzm – niebezpieczne wykorzystanie wybranych organizmów bakteryjnych w atakach terrorystycznych.....	79
<i>Olgierd PASZKIEWICZ</i>	
Zagrożenie terroryzmem lotniczym. Wykorzystanie statku powietrznego do rozprzestrzeniania zagrożeń epidemicznych i epizootycznych	91
<i>Tomasz R. ALEKSANDROWICZ</i>	
Sieć: forma i środowisko działania organizacji terrorystycznych.....	103
<i>Miroslaw SMOLAREK, Marian ŻUBER</i>	
Jihad o nowy kalifat – islamskie organizacje terrorystyczne w Turcji	113

<i>Ryszard M. MACHNIKOWSKI</i>	
Islamistyczne sieci terrorystyczne w Republice Federalnej Niemiec w XXI wieku	129
<i>Grzegorz RDZANEK</i>	
Rola Norweskich Sił Specjalnych w systemie reagowania na zagrożenia i akty terrorystyczne	143
CZĘŚĆ IV. WSPÓŁCZESNA NAUKA I TECHNIKA A BEZPIECZEŃSTWO	
<i>Tomasz BAJEROWSKI</i>	
Identyfikacja przestrzenna i szacowanie prawdopodobieństw wystąpienia zagrożeń skumulowanych (multizagrożeń)	155
<i>Sebastian RÓŻYCKI</i>	
Wykorzystanie systemów informacji przestrzennej w zarządzaniu kryzysowym	167
<i>Robert PICH, Paweł MACIEJEWSKI, Janusz WRZESIŃSKI</i>	
Techniczne możliwości sprzętu wojsk chemicznych w aspekcie likwidacji skażeń na korzyść podsystemu niemilitarnego	171
<i>Witalis PELLOWSKI, Robert PICH</i>	
Dopasowanie i testowanie środków ochrony dróg oddechowych w sytuacji zagrożenia skażeniami	183
<i>Jacek FABISIAK, Jarosław MICHALAK</i>	
Zasady manewrowania jednostki pływającej w warunkach skażeń	193
<i>Jacek FABISIAK, Jarosław MICHALAK</i>	
Koncepcja poszukiwania oraz oceny stanu amunicji chemicznej zatopionej w Morzu Bałtyckim z wykorzystaniem bezzałogowego pojazdu ROV	203
<i>Tadeusz PŁUSA</i>	
Aerozolowy wariant broni biologicznej	217
<i>Janusz CYKOWSKI, Barbara TERLECKA, Monika SZOPA</i>	
Molekularne metody detekcji czynników infekcyjnych.....	225
<i>Małgorzata ULEWICZ, Paweł MACIEJEWSKI</i>	
Potencjalne możliwości zastosowania związków makrocyclicznych do utylizacji ciekłych odpadów promieniotwórczych	241

<i>Kazimierz SZYSZKA, Waldemar MALISZEWSKI, Leszek BOGDAN</i>	
Metoda usuwania radionuklidów w wojskowych filtrach i stacjach uzdatniania wody	255
<i>Waldemar MALISZEWSKI, Kazimierz SZYSZKA</i>	
Zagrożenia podczas przechowywania i utylizacji utleniacza paliwa raketowego	265
<i>Ireneusz CAŁKOSIŃSKI, Andrzej GAMIAN, Maciej DOBRZYŃSKI</i>	
Możliwości prewencyjnego zastosowania tokoferolu w zatruciach dioksynami	275
<i>Zbigniew DOBRZAŃSKI, Przemysław CWYNAR, Fabiola BUBEL</i>	
Rtęć – fakty i mity	285
<i>Krzysztof JAMROZIAK, Jerzy PTAK</i>	
Materiały kompozytowe w ochronie balistycznej	297
<i>Paweł MACIEJEWSKI, Małgorzata ULEWICZ, Katarzyna SOBIANOWSKA</i>	
Uzdatnianie wody w wojskowych filtrach i stacjach na potrzeby SZ RP	313
<i>Kazimierz KOWALSKI, Mariusz KOSOBUDZKI</i>	
Utrzymanie pojazdów wojskowych w sytuacjach kryzysowych i usuwania ich skutków	323
CZĘŚĆ V. DIFFERENT FACES OF SECURITY	
<i>Marcin BIELEWICZ</i>	
Burden sharing, burden shifting or transatlantic bargain again? The debate over ESDP within NATO and the European Union	335
<i>Вероника СИЛИНЕВИЧ, Инна СТЕЦЕНКО</i>	
Энергетическая безопасность страны - как основа экономической безопасности государства	345
<i>Frank PROCHASKA</i>	
Designing Leadership Culture for the Future Unknown Unknowns	355
<i>Yury VAITUKEVICH</i>	
Risk Management System Dynamic Model at Mass Event	361
<i>Ján KÁČER, Vladimír KEPRT, Milan PODHOREC</i>	
Several aspects of terrorism and characteristics of the terrorists and their incidents in recent years.....	367

<i>Vladimír KEPRT, Ján KÁČER</i>	
Military Police in Fight against Terrorism	375
<i>Frantisek BOZEK, Ales KOMAR, Milan CASLAVSKY, Alexandr BOZEK</i>	
Qualitative risk analysis of the NATURA 2000 habitats in the military training area	379
Indeks autorów	389

Mirosław SMOLAREK

Peace Support Operations Training Centre in Bosnia and Herzegovina

Marian ŻUBER

Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. Gen. T. Kościuszki we Wrocławiu

JIHAD O NOWY KALIFAT - ISLAMSKIE ORGANIZACJE TERRORYSTYCZNE W TURCJI

Turcja, świeckie państwo z islamskimi korzeniami dążące do pełnej integracji z Europą w ramach Unii Europejskiej, boryka się z problemami terroryzmu już od kilkadziesiąt lat. Terroryzm turecki ma różnorodne podłoże. Mniejszości narodowe chcą zbrojnie wywalczyć prawo do identyfikacji narodowej oraz niepodległości. Organizacje lewicowe przy pomocy aktów terroru dążą do zmiany istniejącego systemu państwowego na reżim marksistowsko-leninowski. Natomiast ugrupowania muzułmańskie zwalczają sekularny rząd w Ankarze usiłując utworzyć islamskie państwo teokratyczne na wzór Kalifatu¹.

Początków działalności wywrotowo-terrorystycznej, mającej fundamentalistyczne podłoże islamskie w Turcji, należy poszukiwać już w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Związane one były z aktywnością organizacji Hizb-al-Tahrir (Islamska Partia Wyzwolenia - partia dążąca do utworzenia pan-islamskiego państwa wyznaniowego) założonej w 1953 r. w Jordanii, działającej w krajach arabskich, a od 1962 r. aktywnej również w Turcji. W latach 1967-1973 r. turecki wymiar sprawiedliwości skazywał przywódców i członków tej organizacji na kary więzienia za dążenie do obalenia istniejącego ustroju Republiki Tureckiej². Należy zaznaczyć, iż nie ma dowodów na prowadzenie przez Hizb-al-Tahrir aktywnej działalności terrorystycznej w Turcji w tym okresie. Burzliwe lata siedemdziesiąte w Turcji charakteryzowały się nasileniem konfliktów wewnętrznych, występowaniem niepokoju społecznego i wzrostem niezadowolenia, zwiększeniem aktywności terrorystycznej zarówno organizacji lewackich jak i prawi-

---

¹ **Kalifat:** „Organizacja polityczno-religijna, z kalifem stojącym na jej czele. Pierwotnie obejmowała wszystkich muzułmanów. 4 pierwszych kalifów (zwanym sprawiedliwymi), panujących w latach 632-661, rządziło z Medyny, a ośrodkiem ich władzy była Arabia. W latach 661-750 panowała dynastia Omajjadów (Umajjadów) ze stolicą w Damaszku. Od 750 do 1258 panowali Abbasydzi, a ich państwo nosiło nazwę kalifatu bagdadzkiego (stolica - Bagdad). Na skutek walk wewnętrznych między różnymi ugrupowaniami i sektami nastąpiło rozbitcie polityczne i wydzielenie się osobnych kalifatów: kalifatu kordobańskiego Omajjadów w Hiszpanii, kalifatu Fatymidów. W 1517 Egipt i Syrię podbili Turcy osmańscy i tytuł kalifa przejęli sułtani tureccy. Instytucja kalifatu została zniesiona (1924) po utworzeniu Republiki Tureckiej (1922).”

<http://portalwiedzy.onet.pl/23582,...kalifat,haslo.html> z 16.09.2009 r.

² A. Rubin, *Revolutionaries and Reformers: Contemporary Islamist Movements in the Middle East*, State University of New York Press 2001, s. 4

cowych. Czasy te były okresem narastania radykalizmu grup społecznych, ugrupowań politycznych i grup etnicznych, które prowadziły do destabilizacji kraju. W tej sytuacji wojsko, stojące na straży laickich założeń i ideałów twórcy Republiki Tureckiej Mustafa Kemala - Atatürka, dokonało przewrotu i przejęło władzę w kraju, co po serii aresztowań i wprowadzeniu zakazów działalności politycznej zakończyło okres przemocy i ukierunkowanej działalności antypaństwowej, chroniąc kraj przed całkowitą anarchią.

Należy pamiętać, że lata osiemdziesiąte na Bliskim Wschodzie to czasy Rewolucji Irańskiej, której efektem było powstanie pierwszego islamskiego państwa teokratycznego, pojawiania się nowych muzułmańskich ugrupowań terrorystycznych (np. libański Hezbollah) inspirowanych przykładem Iranu, intensywnej aktywności terrorystycznej ugrupowań palestyńskich w walce o własne państwo. To również wzrost nastrojów antyżydowskich spowodowanych inwazją Izraela na Liban.

Całokształt sytuacji geopolitycznej na świecie wpłynął również na radykalizację poglądów części konserwatywnych muzułmanów w Turcji. W tym to okresie Turcja musiała stawić czoła nowemu zagrożeniu – terroryzmowi islamskiemu. Według raportu tureckiej Narodowej Agencji Wywiadowczej (MIT) i Szefostwa Policji z września 1991 r. na terenie Turcji aktywnie działało w tym czasie przynajmniej 10 organizacji islamskich o wymownie brzmiących nazwach: Turecka Islamska Armia Wyzwolenia (IKO), Tureckie Komando Zemsty Szariatu (TSIK), Turecki Islamski Front Wyzwolenia (TIK-C), Światowa Armia Wyzwolenia Szariatu (DSKO), Bojownicy Rewolucji Islamskiej (IDAM), Uniwersalny Front Braterstwa - Oddział Zemsty Szariatu (EKC-SIM) Turecka Islamska Unia Wyzwolenia (TIKB), Islamska Partia Wyzwolenia-Front (IKP-C), Bojownicy Tureccy o Uniwersalną Wojnę Wyzwoleńczą (EIK-TM), Turecka Islamska Armia Bojowników (IMO)³.

Walka tureckich służb bezpieczeństwa z terroryzmem islamskim w latach dziewięćdziesiątych spowodowała rozbicie wielu ugrupowań, lecz nie zakończyła się całkowitym sukcesem. Obecnie na tureckiej liście ugrupowań terrorystycznych znajduje się pięć organizacji określanych jako islamskie. Są to mianowicie:

- 1) Hezbollah (Hizbullahi),
- 2) Islamski Front Bojowników o Wielki Wschód (İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi İBDA/C),
- 3) Państwo Kalifatu (Hilafet Devleti - HD),
- 4) Armia Jerozolimy (arab. Tevhid-Selam tur. Kudüs Ordusu),
- 5) Al-Kaida (skrzydło tureckie) (El Kaide Terör Örgütü Türkiye Yapılanması).

Hezbollah (*Hizbullahi – zwany też Kurdyjskim lub Tureckim*)

W atmosferze rewolucyjnych lat osiemdziesiątych i skomplikowanej sytuacji społeczno-politycznej w Republice Tureckiej, z kurdyjskich środowisk religijnych wyłonił się Hezbollah – „Partia Boga”. Powstanie tego ugrupowania otoczone jest mgiełką tajemnicy. Można przyjąć, że założenie tej organizacji było inspirowane spontaniczną reakcją ugrupowań islamskich na powstanie teokratycznego państwa Ajatollaha Chomeiniego. Jednakże prezentowana jest również teoria, że przyczyną powstania Hezbollahu była reakcja na działalność PKK (Partii Pracujących Kurdystanu), której akcje wymie-

---

³ Ibidem, tłumaczenie nazw własne.

rzony były nie tylko w rząd w Ankarze, lecz również przeciwko religijnej i mniej radykalnej części ludności kurdyjskiej. Hipoteza ta jest raczej mylna, gdyż założony już w latach osiemdziesiątych Hezbollah podjął walkę zbrojną przeciwko ultralewicowej organizacji Abdullaha Ocalana dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych, czyli kilka lat po jego powstaniu. Na potwierdzenie tej tezy należy dodać, że istnieją dowody, iż na początku lat osiemdziesiątych część z członków Hezbollahu była nawet szkolona w obozach treningowych należących do PKK⁴. Niektórzy autorzy sugerują również, że to ugrupowanie powstało niejako z „inicjatywy” tureckich sił bezpieczeństwa, jako przeciwwaga dla szybko rozwijających się lewicowych organizacji terrorystycznych, czemu oczywiście rząd turecki zaprzecza. Powyższa teza nie jest również poparta dostatecznymi dowodami. Natomiast faktem jest, że tureckie służby bezpieczeństwa tolerowały na początku lat dziewięćdziesiątych propagandową działalność Hezbollahu na terenach zamieszkałych przez mniejszość kurdyjską i utrzymywały potajemne kontakty z tą organizacją zaopatrując ją w broń do walki przeciwko PKK za zgodą ówczesnego premiera Tansu Cillera⁵.

Turecki Hezbollah jest czasami mylnie kojarzony z libańską organizacją Sayyida Hassana Nasrallaha o tej samej nazwie. Należy wyjaśnić, iż nie istnieją żadne dowody świadczące o związkach pomiędzy obu organizacjami. Po prostu słowo „Hezbollah” oznacza w języku arabskim „Partia Boga” i jest to przypadkowy zbieg nazw. Należy pamiętać, że organizacja turecka utworzona została przez kurdyjskich Sunnitów, podczas gdy ugrupowanie libańskie zrzesza Arabów opozycyjnego wyznania szyickiego. Elementem odróżniającym turecki Hezbollah od innych organizacji islamskich jest fakt, iż ugrupowanie to ma charakter nacjonalistyczno-religijny (przynależą tylko sunnici pochodzenia kurdyjskiego) i dąży do obalenia obecnego ustroju państwa tureckiego i zastąpienie go strukturami państwa wyznaniowego na kształt teokratycznego Iranu⁶.

Generalnie można wyróżnić dwa okresy w działalności Hezbollahu. Pierwszy, trwający od momentu powstania do ok. 1991r., gdy ugrupowanie skupiało się na akcjach propagandowo-informacyjnych dotyczących problemów doktrynalnych oraz działaniach uświadamiających ludność kurdyjską, że są wykorzystywani przez państwo tureckie, a także inne organizacje i ugrupowania, które nie dbają o interesy prawdziwych wyznawców islamu. Akcje te prowadzili w sposób pokojowy bazując na meczetach, madrasach i księgarniach, mając poparcie konserwatywnych kurdyjskich grup religijnych i struktur plemiennych. Pod koniec tego okresu część członków zaczęła głosić bardziej radykalne hasła walki. W 1991 r. Hezbollah rozpoczął jedną z bardziej kontrowersyjnych akcji w swojej historii polegającą na likwidacji członków i aktywistów PKK, sprzyjających jej polityków, dziennikarzy i intelektualistów. Wojna ta kosztowała życie ok 700 członków partii po obu stronach⁷. Jest to drugi okres w działalności tego ugrupowania charakteryzujący się brutalną walką o wpływy w regionie nie tylko z kurdyjskimi lewakami, lecz również innymi ugrupowaniami islamskimi oraz krwawym konfliktem wewnętrznym o dominację wewnątrz ugrupowania.

⁴ <http://www.cdi.org/friendlyversion/printversion.cfm?documentID=1928> z 10.09.2009 r.

⁵ Ch. Deliso, *The coming Balkan caliphate: the threat of radical Islam to Europe and the West*, Greenwood Publishing Group 2007, s. 98.

⁶ www.mrt-rrt.gov.au/docs/research/TUR/rr/TUR23789.pdf z 10.09.2009 r.

⁷ R. Cakir, *The Reemergence of Hizballah in Turkey*, The Washington Institute for Near East Policy, Focus #74 2007, s. 6.

Organizacje terrorystyczne są często obiektem infiltracji różnych państwowych i obcych służb bezpieczeństwa, wywiadowczych czy kontrwywiadowczych. Nie obronił się przed tym również Hezbollah, który wykorzystywany był nie tylko do zwalczania PKK, lecz również do ataków i zabójstw irańskich dysydentów, co świadczy o powiązaniach tego odłamu z Iranem, przez który członkowie ugrupowania byli szkoleni i korzystali z pomocy finansowej⁸. Może dziwić fakt, że szyicki Iran wspierał sunnickie ugrupowanie. Wspomniana kooperacja nie miała raczej wymiaru ideologicznego, lecz tylko pragmatyczny, gdyż umożliwiało to irańskiemu wywiadowi destabilizację wewnętrznej sytuacji politycznej u wrogiego sąsiada i osiągnięcie irańskich wrogów wewnętrznych przebywających na emigracji. Również rozpoczęcie eksterminacji PKK mogło być inspirowane, jak wspomniano, przez tureckie służby specjalne⁹, gdyż okres podjęcia walki jest czasem, gdy PKK znajdowała się w najbardziej dynamicznym okresie zmagania z tureckimi siłami bezpieczeństwa. Należy jednak ponownie przypomnieć, iż PKK głosząca idee marksistowsko-leninowskie atakowała nie tylko struktury państwa tureckiego, lecz również swoich współplemieńców, którzy nie podzielali jej ideologii. Ze względu na tajne kontakty i wsparcie ze strony służb specjalnym częścią autorów mówi o tzw. „Hezbollahu-contra”, nawiązując do antyrządowej partyzantki walczącej w Nikaragui a nielegalnie wspieranej przez rząd USA, znanej ze słynnej afery Iran-Contras. Aczkolwiek niektórzy eksperci jak Michael Gunter uważają, że z PKK walczyło nie tylko jedno, a kilka ugrupowań, a pod nazwą „Hezbollah-contra” należy umieścić szereg walczących organizacji islamskich, z których część faktycznie posiadała w swojej nazwie Hezbollah (wyszczególnia się pięć takich grup) oraz inne ugrupowania jak np. Islamski Front Wyzwolenia, Anatolijski Front Ludowy, Islamska Pięść, czy wspomniana IBDA-C¹⁰. Ta hipoteza mogłaby tłumaczyć zawiłość niektórych działań przypisywanych Hezbollahowi, który prawdopodobnie nie był w tym okresie organizacją spójną i dlatego działanie części jego członków mogło być rzeczywiście inspirowane przez tureckie siły bezpieczeństwa, jak np. przez oficjalnie nieistniejącą tajną grupę żandarmerii *JITEM*, zwalczającą zbrojnie PKK, bądź zagraniczne służby specjalne.

W 1993 r. nastąpiło zawieszenie broni pomiędzy Hezbollahem a PKK, a prasa donosiła nawet o podpisaniu tajnego porozumienia pokojowego pomiędzy ugrupowaniami (prawdopodobnie przy udziale irańskiej agencji wywiadowczej SAVAMA) i połączenia wysiłków w walce przeciwko państwu tureckiemu¹¹.

Również w tym samym roku doszło do podziału ugrupowania ze względu na różny podejście do kwestii ideologicznych i sposobów osiągnięcia celów. Powstały mia-

⁸ Ibidem s. 63.

⁹ Od kilku lat krążą w Turcji niepotwierdzone przypuszczenia, że założycielem Hezbollahu mogła być tajna organizacja założona w szeregach Żandarmerii Tureckiej pod nazwą Grupa Dowodzenia Wywiadu Żandarmerii (JITEM), której notabene istnienie jest oficjalnie negowane. Grupa dowodzona była przez Veli Kucuka, obecnie emerytowanego generała oskarżonego w 2008 r. o przygotowywanie zamachu stanu, w ramach tajnej organizacji Ergenekon. Istnieją dowody, że tureckie służby bezpieczeństwa infiltrowały środowisko Hezbollahu i wprowadziły do tej organizacji swoich agentów.

http://www.jamestown.org/programs/gta/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=4713&tx_ttnews%5BbackPid%5D=167&no_cache=1

¹⁰ M.Gunter, *The Kurds and the future of Turkey*, Palgrave Macmillan 1997 s. 71.

¹¹ A. Mango, *Turkey and the war on terror: for forty years we fought alone*, Routledge 2005, s. 64.

nowicie dwie frakcje *Ilim* (Naukowców) i *Menzil* (Strażników)¹². Strażnicy opowiadali się za edukacją religijną i pokojowymi przeobrażeniami prowadzącymi do utworzenia państwa islamskiego i na obecnym etapie odrzucali ideę walki zbrojnej. Natomiast Naukowcy chcieli osiągnąć zakładane cele poprzez obalenie siłą legalnych władz tureckich. Frakcja ta uważana jest za prekursora grupy terrorystycznej, odpowiedzialnej za ponad 1000 akcji terroru. Różnice światopoglądowe i teologiczne spowodowały, iż Naukowcy i Strażnicy zaczęli wzajemnie się zwalczać. Podczas walk *Ilim* atakowali również meczety gdyż część ze *Menzil* była imamami czy też nauczycielami religii. Kumulacja konfliktu nastąpiła w 1994 r. gdy walkę o dominację w organizacji zakończyło porwanie i zabicie przywódcy Strażników Fidana Gungora, po którym Naukowcy przejęli władzę w organizacji. Ocenia się, że w międzyfrakcyjnych walkach zginęło ponad 300 członków po obu stronach¹³. Również inne ugrupowania islamskie były brutalnie atakowane w walce o dominację nad kurdyjskim ruchem islamskim. W wyniku tego konfliktu Hezbollah stracił poparcie w regionie, a Strażnicy zmienili nawet swoją nazwę na „Opór Islamski”¹⁴.

Należy dodać, że prawda o brutalnych metodach Hezbollahu ujrziała światło dzienne dopiero w 2000 r. po serii aresztowań członków tego ugrupowania, które umożliwiły odnalezienie ciał ofiar i poznanie metod działania polegających na porwaniach, torturach przed śmiercią, grzebaniu żywcem. Ciała ofiar znajdowano w płytkich grobach, betonowych blokach, czy zasypane w składach węgla. Prezentowane i nagłaśniane w celach propagandowych przez służbę bezpieczeństwa fakty o metodach działania tego ugrupowania pokazały brutalne oblicze wojującego islamu¹⁵.

Interesujące zależności, potwierdzające tezę o infiltracji organizacji przez tajne służby, przedstawia zamieszczona poniżej tabela. W latach, gdy tajne służby bezpieczeństwa wspierały Hezbollah w walce z PKK, liczba zamachów znacznie przewyższała liczbę aresztowań. Rok 1994 r. będący okresem przypuszczalnego zawieszenia broni i rozejmu z PKK oraz przekierowania działalności terrorystycznej przeciwko strukturom państwa, liczba aresztowań gwałtownie wzrosła i była nieproporcjonalnie wysoka do liczby podejmowanych akcji, co może wskazywać na dobre rozpoznanie tureckich służb bezpieczeństwa w strukturach Hezbollahu. Apogeum aresztowań nastąpiło w 2000 r., gdy zatrzymano 3300 osób oraz zabito przywódcę ugrupowania Huseyina Velioglu. Dalsza fala aresztowań w latach 2001-2002 r., która objęła w sumie ok. 1700 osób spowodowała rozbitcie organizacji i zawieszenie aktywnej działalności terrorystycznej¹⁶.

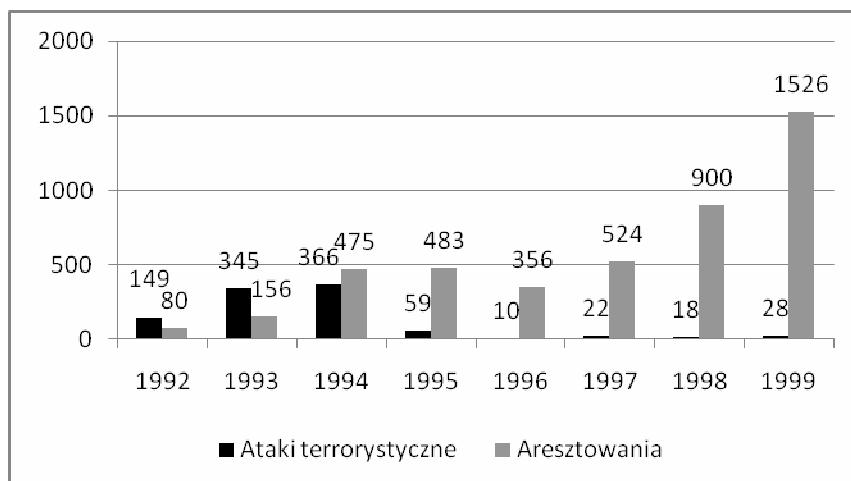
¹² Basibayuk O., *Case Study of Religious Fundamentalism* [w:] Ozeren S. (red.), *Understanding terrorism: analysis of sociological and psychological aspects*, IOS Press, Incorporated 2007, s. 46

¹³ A. Mango, *op.cit.*, s. 62.

¹⁴ A. Arslan, *September 11 Fiction of Matrix*, Lulu.com 2005, s. 174.

¹⁵ *Turkish Hizballah (Hizbullah): A Case Study of Radical Terrorism*, <http://www.turkishweekly.net/article/181/turkish-hizballah-hizbullah-a-case-study-of-radical-terrorism.html> z 10.09.2008 r.

¹⁶ R. Cakir, *op. cit.*, s. 9.

Rys.1: Porównanie liczby ataków terrorystycznych z ilością aresztowań¹⁷

Na zmianę metod działania wpłynęła również sytuacja po zamachach na World Trade Center w 2001 r., gdyż członkowie Hezbollahu mogli stać się również celem „wojny z terroryzmem”.

Podczas fali aresztowań setki członków tego ugrupowania uciekło do Iranu, Północnego Iraku, Syrii bądź do Europy Zachodniej. Organizacja jednak przetrwała falę aresztowań, i obecnie oficjalnie skoncentrowała się na działalności charytatywnej na rzecz środowisk islamskich. Od 2002 r. nie odnotowano żadnych akcji terrorystycznych, o które można by oskarżyć Hezbollah. Nowym liderem organizacji został Isa Altsoy¹⁸, który podjął próbę odbudowy organizacji i odzyskania zaufania do ugrupowania wśród ludności kurdyjskiej w Turcji oraz umocnienia pozycji wśród diaspory kurdyjskiej w Europie. Obecnie przybudówki Hezbollahu, ukryte po różnymi nazwami, aktywnie działają w Niemczech, Holandii, Szwajcarii i Austrii, zakładając stowarzyszenia, kluby sportowe, prowadząc meczety i angażując się w drobny biznes, zdobywając tym samym zaufanie diaspory tureckiej i środki finansowe do swojej działalności.

Uważa się, że organizacja o nazwie Stowarzyszenie na rzecz Praw Człowieka i Solidarności z Represjonowanymi - MAZLUMDER, zajmująca się działalnością charytatywną, jest uważana za przybudówkę Hezbollahu, a jej zadaniem jest walka o interesy uwięzionych członków. Ugrupowanie organizuje kursy znajomości Koranu, publikuje, posiada trzy tytuły prasowe, prowadzi księgarnie, jest aktywne w Internecie, zakłada fundacje i stowarzyszenia. Jednak dalej figuruje na liście organizacji terrorystycznych w Turcji i jest czujnie obserwowana przez tureckie służby bezpieczeństwa, które w dalszym ciągu ścigają sprawców brutalnych mordów dokonanych w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia¹⁹. W ostatnich latach ugrupowanie wyraźnie umocniło swoją pozycję wśród ludności kurdyjskiej. O obecnej sile Hezbollahu (liczącego prawdopo-

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Jest to Kurd zamieszkały w Niemczech, który został aresztowany w 2007 r., gdyż był poszukiwany międzynarodowym listem gończym przez turecki wymiar sprawiedliwości za zabójstwa popełnione w latach dziewięćdziesiątych. <http://info.kopp-verlag.de/news/deutschland-tuerkischer-hizbullah-chef-isa-altsoy-verhaftet.html>

¹⁹ *Members of Turkish Hizbullah sentenced to life*, Reuters z 25.06.2007 r., <http://www.reuters.com/article/latestCrisis/idUSL25710934> z 12.09.2009 r

dobnie ok. 20000 sympatyków) i ciągłym odzyskaniu poparcia wśród środowisk religijnych Kurdów może świadczyć fakt, że np. 8 marca tego roku sterowana przez Hezbollah organizacja Ikra-Der zorganizowała manifestację 100 tys. muzułmanów z okazji rocznicy urodzin Proroka Mahometa²⁰.

Przez niektórych ekspertów ds. terroryzmu przypadek Tureckiego Hezbollahu jest przytaczany jako przykład skutecznego działania organów państwowych w zwalczaniu terroryzmu. Nie wszyscy podzielają tą opinię, gdyż obecnie trudno określić, czy Hezbollah rzeczywiście zmienił swoją doktrynę walki o islamskie państwo wyznaniowe na rozwiązania pokojowe i zrezygnował z jihadu, czy tylko stara się pozyskać szerokie rzesze muzułmańskiego społeczeństwa kurdyjskiego dla swoich idei, by stworzyć podwaliny pod szerszy front walki i ponownie przystąpić do walki zbrojnej.

Islamski Front Bojowników o Wielki Wschód (IBDA-C Islami Büyük Doğu Akincilar Cephesi)

Organizacja nazywana w polskiej literaturze przedmiotu Islamskim Frontem Jeźdźców Wielkiego Orientu, jest nielegalną islamską grupą fundamentalistycznych salafitów, czyli purystycznego wyznania wewnątrz islamu sunnickiego bazującego na ścisłym przestrzeganiu prawa Szariatu. Swoją działalność rozpoczęła prawdopodobnie w latach siedemdziesiątych, chociaż oficjalnie grupa utworzona została w 1984 r. Za jej założyciela i przywódcę uważa się Saliha Izzeta Erdisa (przyjął nazwisko Salih Mirza-beyoglu), obecnie odbywającego karę dożywotniego więzienia za „próbę zmiany ustroju konstytucyjnego przy użyciu siły zbrojnej”, autora ok. 50 książek o tematyce filozoficzno-religijnej²¹, przy pomocy których w dalszym ciągu szerzy swoje poglądy.

Celem IBDA-C jest utworzenie sunnickiego teokratycznego państwa islamskiego (tzw. Kalifatu) opartego na prawie Szariatu. Ugrupowanie uważa, że obecny sekularny, prozachodni rząd turecki nie ma legitymacji do rządzenia krajem muzułmańskim i jest „nielegalny”, więc dąży do jego obalenia poprzez stosowanie terroru i aktów przemocy. Ponadto ugrupowanie jest wrogo nastawione do innych grup wyznaniowych jak Szyici, Alawici, Chryścijanie czy Żydzi.

Sposobem walki jest zakładanie niezależnych komórek, które przeprowadzają akcje terrorystyczne tworząc w ten sposób dany „front walki” (słowo *Cephe* oznacza *front* stąd nazwa IBDA-C). Powstanie wielu takich frontów walczących o ideę „Wielkiego Orientu” doprowadzi do powszechnego powstania i obalenia istniejącego ustroju państwowego. Powstanie to powinno przybrać formę wojny partyzanckiej. Ochotnicze fronty mają walczyć w małych grupach od trzech do dziesięciu osób i niszczyć wszystkie instytucje i struktury stanowiące podstawy „kolonialnego reżimu”. Akcje terrorystyczne powinny przyczynić się do szerzenia anarchii i chaosu, czego rezultatem będzie obalenie istniejącego systemu i przygotowanie warunków do utworzenia teokratycznego

---

²⁰ Some 100,000 People in Diyarbakir Celebrate the Birthday of Mohammad, Eurasia Daily Monitor z 12.03.2009 r.

http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=34693&tx_ttnews%5BbackPid%5D=407&no_cache=1 z 10.09.2008 r.

²¹ <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/74689.asp> 15.09.2009 r.

państwa islamskiego. Pierwszym celem ugrupowania jest oczywiście Turcja, a następnie cały świat²².

Założenia ideowo-propagandowe głoszone przez guru organizacji Erdisa to swoista mieszanka wersetów Koranu z ideami marksistowsko-leninowskimi podobnymi do propagandy muzułmańsko-komunistycznych wizji libijskiego przywódcy Muamara Kaddafiego, czy byłego dyktatora irackiego Saddama Husajna. Dlatego też IBDA-C odrzuca współpracę z mniej radykalnymi ugrupowaniami islamskimi, jednak nie odżegnywała się od współpracy z marksistowską PKK. Istnieją dowody, że członkowie tego ugrupowania byli trenowani przez PKK w przeprowadzaniu akcji sabotażowych²³ np. w jej obozach w Grecji.

Aby osiągnąć zakładane cele ugrupowanie współpracuje z innymi radykalnymi muzułmańskimi organizacjami terrorystycznymi, oskarżana jest również o afiliację z Al-Kaidą²⁴. Grupa organizuje ataki na turecki establishment, akcje przeciwko innym grupom wyznaniowym oraz obywatelom i instytucjom państw zachodnich. Jak wspomniano, jest zorganizowana w małe, odizolowane subgrupy (wspomniane „fronty”) działające niezależnie bez żadnej struktury hierarchicznej. Najczęściej grupy nie znają planów działania innych. Można wyróżnić dwa typy grup: Propagandowe - organizujące akcje informacyjno-propagandowe, publikujące broszury i periodyki, organizujące konferencje, spotkania, wystawy. Do tego celu posiada własne periodyki jak Ak-Dogus”, Ak-Zuhur”, Akin Yolu”, „Taraf” „Tahkim”, dysponuje również własnymi drukarniami, jest aktywna w Internecie.

Drugi typ obejmuje komórki „bojowe” jak „Ultra Force”, „Altinordu”, „Lazistan”, „Unia Rewolucyjnych Sufich” etc., odpowiedzialne za ataki na laickich publicystów i dziennikarzy, zamachy na siedziby gazet, stacji telewizyjnych, miejsca kultu religijnego (chrześcijańskie i żydowskie), obiekty należące do mniejszości narodowych czy nawet świeckie symbole państwowe (np. pomniki Ataturka - założyciela Republiki Tureckiej). Często celami ataków są banki, kasyna, restauracje, itp. Ponadto ugrupowanie stosowało często zastraszanie, np. publikując listę obiektów żydowskich przewidzianych do zaatakowania, czy wysyłając pogróżki pod adresem dziennikarzy i reporterów telewizyjnych, których uważa za antyislamskich²⁵.

Ugrupowanie rozpoczęło stosowanie terroru w walce o swoje idee dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych. Członkowie IBDA-C dokonali w 1993 r. jednego z najbardziej krwawych zamachów w historii ugrupowania, podpalając hotel w miejscowości Sivas, w którym odbywał się festiwal kultury alawickiej. W płomieniach śmierć poniosło 37 osób²⁶. Grupa działała szczególnie intensywnie w 1994 r. i jest oskarżana o dokonanie w tym okresie ponad 90 ataków terrorystycznych²⁷.

²² <http://www.im.nrw.de/sch/717.htm> 15.09.2009 r.

²³ A.B. Rubin, (red.) *Revolutionaries and Reformers: Contemporary Islamist Movements in the Middle East*, State University of New York Press 2003, s. 54.

²⁴ M.A. Rabasa, *The Muslim World After 9/ 11*, RAND Corporation 2005, s. 193.

²⁵ *The Project for the Study of Anti-Semitism, Anti-Semitism Worldwide: 1995/96*, Tel-Aviv University, 1996, s. 202.

²⁶ Rubin A.B., op.cit., s. 45.

²⁷ A. Sfeir, J. King, *The Columbia world dictionary of Islamism*, Columbia University Press 2007, s. 135.

Lata 1996-1997 charakteryzuje spadek intensywności działań. IBDA-C doznał poważnego ciosu w 1999 r., gdy tureckie siły bezpieczeństwa aresztowały przywódcę grupy Erdisa. Spowodowało to nasilenie akcji terrorystycznych i różnorodnych zamachów, nawet na takie obiekty, jak supermarkety czy stacje telewizyjne²⁸, a których kulminacją było zabicie Ahmeta Kislali, byłego ministra i znanego publicyisty. Policja turecka aresztowała 166 członków ugrupowania konfiskując broń i materiały wybuchowe w ten sposób udaremniając serię ataków na znane osoby z życia publicznego²⁹. Dlatego też, gdy w listopadzie 2003 r. dokonano w Stambule najpierw zamachów na dwie synagogi, a po tygodniu na Konsulat Wielkiej Brytanii i siedzibę banku HSBC, do których przyznał się IBDA-C, tureckie służby bezpieczeństwa negowały taką możliwość, twierdząc, że IBDA-C jest za słaby i nie dysponuje odpowiednim zapleczem do przeprowadzenia tak skomplikowanej operacji. Policja skłaniała się raczej do oskarżenia Al-Kaidy o te akty terroru³⁰, uważając, że IBDA-C chciało tylko uzyskać w ten sposób międzynarodowy rozgłos. Z drugiej strony rzeczywiście ugrupowanie już przyznawało się do operacji, których autorami były inne, niezwiązane z nim, grupy terrorystyczne. Nie wykluczono jednak, że mogła to być wspólna operacja obu ugrupowań³¹, ponieważ po aresztowaniu przywódcy IBDA-C część członków, którzy uniknęli osadzenia w więzieniach, zbiegła poza granice Turcji, gdzie prawdopodobnie weszli w kontakt z organizacją Osamy bin Ladena³². Jak dotychczas za udział w tym zamachu, który pochłonął ok. 61 istnień ludzkich, na karę dożywotniego więzienia skazano siedem osób, lecz, mimo iż minęło sześć lat od tego wydarzenia, policja turecka w dalszym ciągu prowadzi dochodzenie i aresztuje podejrzanych³³.

Grupa ponownie dała znać o sobie zabijając w 2004 r. Ishna Guvena - nacjonalistycznego przywódcę sekty „Dost” i jego żonę³⁴ z powodu przekonań politycznych. W 2006 r. policja turecka przeprowadziła operację „Molud” aresztując osiemnastu członków organizacji³⁵, a w 2007 r. aresztowała sześciu następnych pod zarzutem przygotowywania zamachów oraz o powiązania z Al-Kaidą. Mimo to IBDA-C nie dała zapomnieć o sobie i w 2008 r. jej członkowie są oskarżani o nieudaną próbę ataku na konsulat USA w Stambule, gdzie w czasie wymiany ognia zginęło 3 policjantów i 3 zamachowców. Jeden z nich był już wcześniej skazany za przynależność do IBDA-C³⁶.

Często pojawiają się pytania jaka może być przyszłość IBDA-C? Mimo, że jej przywódca Mirzabeyoglu przebywa we więzieniu, to ma ciągły wpływ na organizację. Ugrupowanie posiada własne wydawnictwo *Ibdayayinlari*³⁷ wydające i propagujące dzieła ideowe przywódcy. W 2005 r. zaczęło oficjalnie wydawać czasopismo o wy-

²⁸ <http://www.hri.org/news/turkey/anadolu/1999/99-12-26.anadolu.html> 19.09.2009 r.

²⁹ A.B. Rubin, op.cit. s. 52.

³⁰ F. Arslan, op.cit., s.172.

³¹ A. Schuchter, *Regime Change: National Security in the Age of Terrorism*, iUniverse Inc. 2004, Arnold s.49

³² A. Rabasa, op. cit., s.193.

³³ 16 września 2009 r. aresztowano kolejnych 6 podejrzanych. Reuters: *Turkey detains 6 suspects for Istanbul 2003 bombings*, <http://alertnet.org/thenews/newsdesk/LG113840.htm> z 16.09.2009 r.

³⁴ <http://www.state.gov/documents/organization/45323.pdf> 19.09.2009 r.

³⁵ http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=56

³⁶ <http://www.nytimes.com/2008/07/10/world/europe/10iht-turkey.4.14397817.html> 16.09.2009 r.

³⁷ <http://www.ibdayayinlari.com/>

mownej nazwie „The Kaide” (turecka nazwa Al-Kaidy), jest aktywne w Internecie³⁸. Fakt, że IBDA-C nie posiada struktury hierarchicznej oraz decentralizacja grupy na wspomniane małe „fronty”, które działają oddzielnie, często nie wiedząc o sobie i planując działania niezależnie, powoduje, że organizacja jest wyjątkowo trudna do rozbięcia, czy też inwigilacji przez służby bezpieczeństwa. Walkę z grupą utrudnia fakt, że organizacja posiada swoje struktury również poza granicami Turcji. Jak donosi niemiecki „Der Spiegel” działa ona również w Niemczech mając ok. 500 zwolenników³⁹. Z powodu nawiązania prawdopodobnej współpracy z Al-Kaidą, organizacja ta może w przyszłości stać się poważną siłą zagrażającą łaadowi społecznemu w Turcji i bazą dla działań ugrupowania Bin Ladena .

Państwo Kalifatu (*Hilafet Deliveti, także ICCB, także IFAD*)

Front walki organizacji terrorystycznych z ustrojem państwa tureckiego nie przebiega tylko od Stambułu poprzez Ankarę po Kurdystan, lecz bój toczy się również poza granicami Republiki Tureckiej. Jak wspomniano, w Europie Zachodniej zamieszkuje potężna diaspora turecka, która stanowi potencjalne źródło nowych bojowników o islamskie państwo wyznaniowe. Jednym z takich ugrupowań, utworzonych poza Turcją, a figurujących na liście tureckich organizacji terrorystycznych jest Hilafet Deliveti – Państwo Kalifatu.

Bazą dla organizacji jest Niemiecka Republika Federalna. Notabene Niemcy w 2001 r. zakazały tej organizacji działania na swoim obszarze, co jednak nie jest respektowane przez jej członków, którzy zeszli do podziemia.

Celem organizacji jest obalenie laickiego państwa tureckiego i utworzenie islamskiego państwa wyznaniowego na wzór Kalifatu, a następnie rozszerzenie jego wpływów na cały świat. Organizacja, rezydująca w Kolonii (Niemcy) utworzona została w 1994 r. przez Cemalettina Kaplana, który przybył do Niemiec w 1983 r. wraz z synem Metanem, jako uchodźcy polityczni z Turcji, gdzie groziły im tortury i kara śmierci. Po swoim przybyciu Kaplan założył Związek Islamskich Stowarzyszeń i Gmin (ICCB), który w 1992 r. zmienił nazwę na Federacyjne Islamskie Państwo Anatolii (AFID.). W 1994 r. Kaplan przemianował organizację na Hilafet Deliveti i samowładczo ogłosił się Kalifem Kolonii. Na marginesie należy dodać, iż obie te nazwy ICCB i AFID. można spotkać w literaturze przedmiotu w odniesieniu do działalności ugrupowania po 1994 r. Po śmierci Kaplana seniora kierowanie ugrupowaniem i tytuł przejął syn Metin. W 2000 r. został skazany na 4 lata więzienia za publiczne podżeganie w 1997 r. do zabójstwa jego oponenta politycznego Ibrhima Sofu⁴⁰. W 2004 r. niemiecki wymiar sprawiedliwości, wobec faktu zniesienia kary śmierci i zaprzestania stosowania tortur w Turcji przychylił się do wniosku o ekstradycję Kaplana do tego kraju, gdzie został skazany na karę dożywotniego więzienia, za zdradę stanu i próbę legalnego obalenia ustroju państwowego⁴¹.

---

³⁸ Ugrupowanie posiada własne strony w j. tureckim i angielskim www.akademyaenglish.up.to

³⁹ <http://www.spiegel.de/panorama/0,1518,276096,00.html> 16.09.2009 r.

⁴⁰ <http://www.handelsblatt.com/archiv/der-kalif-von-koeln-ist-frei;632833> z 16.09.2009 r.

⁴¹ 'Caliph of Cologne' loses battle, BBC NEWS, 26.05.2004 r.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3751341.stm> z 5.09.2009 r.

W 1998 r. policja turecka aresztowała 25 członków organizacji pod zarzutem przygotowywania zamachu na tureckie władze państwowe. Terrorysty chcieli rozbić samolot wypełniony materiałem wybuchowym o mauzoleum Atatürka w Ankarze w czasie obchodów uroczystości 75 rocznicy powstania państwa tureckiego. Atak miał spowodować zabicie czołowych dygnitarzy państwowych⁴². Jak wspomniano, w 2001 r. rząd niemiecki przychylił się do wniosku Ankary i zakazał działalności ugrupowania w Niemczech. Według raportów niemieckiego Federalnego Biura Ochrony Konstytucji organizacja jest w poważnym regresie i traci na popularności, o czym może świadczyć malejąca liczba zwolenników, która w 1995 wynosiła ok. 3500 członków spadła drastycznie, by w 2005 r. liczyć tylko 750 osób^{43,44}. Należy jednak pamiętać, że część członków prawdopodobnie przeniosła się do Holandii gdzie działają siostrzane organizacje⁴⁵ wspierające Państwo Kalifatu np. poprzez wydawanie publikacji jak np. periodyku „Barika-i Hakikat” (Oświecenie Prawdy) szerzących idee ugrupowania⁴⁶. Nie ma przesłanek świadczących, aby obecnie ugrupowanie planowało ataki terrorystyczne. Aktualnie organizacja Kapłana posługuje się radykalną retoryką, szczególnie antysemitką, w dążeniu do osiągnięcia swoich celów. Oprócz akcji propagandowych przy użyciu publikacji i ulotek członkowie grupy propagują poglądy i idee ugrupowania poprzez własne strony internetowe, radio i telewizję⁴⁷. W dalszym ciągu „Państwo Kalifatu” posiada zakaz działalności w Niemczech i znajduje się na liście tureckich organizacji terrorystycznych.

Armia Jeruzolimy (*Tevhid-Selam tur. Kudüs Ordusu*)

Organizacja została założona w 1985 r. przez grupę ideowych islamistów skupionych wokół czasopisma SHEADET, którego redaktorem naczelnym był Nurettin Sirin (skazany w 1997r. na karę 17 lat więzienia za działalność wywrotową). Grupa ta była następnie kojarzona z innym czasopismem „Tevhid”, które zaczęło być wydawane w 1989 r. przez Hasana Kilica, Mehmeta Sahina i Ali Tekina, głównych aktywistów ugrupowania. Celem ugrupowania było zastąpienie demokratycznego, laickiego ustroju państwowego Republiki Tureckiej przez islamskie państwo wyznaniowe bazujące na prawie Szariatu na wzór teokratycznego Iranu. Istnieją przypuszczenia, że organizacja była wspierana, a nawet założona przez irańskie służby wywiadowcze⁴⁸. Należy pamiętać, że podczas Wojny Iracko-Irańskiej USA wspierały Irak w walce z państwem Ajatollaha Chomeiniego, a Turcja, wierny sojusznik USA, była zawsze tradycyjnym wrogiem Teheranu. W tym okresie kilka ugrupowań muzułmańskich prowadziło działalność terrorystyczną, dlatego czasami trudno określić, które ugrupowanie rzeczywiście odpowiadało za dany akt terroru. Dlatego organizacja mogła dość długo działać w ukry-

⁴² *Profile: The Caliph of Cologne*, BBC NEWS, 26.05.2004 r.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1705886.stm> z 5.09.2009 r.

⁴³ <http://www.religion-online.info/islam/themen/kalifatsstaat.html> 5.09.2009 r.

⁴⁴ *Islamismus: Entstehung und aktuelle Erscheinungsformen*, Bundesamt für Verfassungsschutz Presse- und Öffentlichkeitsarbeit, Köln 2006, s.36

⁴⁵ Mango A., *Turkey and the War on Terror: For Forty Years We Fought Alone*, Routledge 2005, s.71.

⁴⁶ *Islamismus*, op.cit., s.36

⁴⁷ Strona internetowa ugrupowania oferująca również dostęp do telewizji i radia internetowego:
<http://www.hakhaber.com/>

⁴⁸ Umut Davas'nda İran'a suçlama, *Hürriyet* 29.03.2009 r.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=62539> z 6.09.2009 r.

ciu. Więcej światła na działalność grupy Tevhid-Selam rzucił proces, który rozpoczął się po serii aresztowań w 2000 r. Członkowie tej grupy oskarżeni zostali o dokonanie od 21 do 24 zamachów na znane osoby z życia społecznego i politycznego jak np. popierającego rząd w Ankarze znanego kemelisty Muammer Aksoya, bądź np. na lewicową działaczkę walczącą o prawa kobiet Bahriye Ucok i wielu innych. Trzech członków ugrupowania skazano na karę śmierci, a piętnastu na długoletnie więzienie⁴⁹. Wśród ofiar ugrupowania znaleźli się również dziennikarze, politycy, personel dyplomatyczny innych krajów (np. Arabii Saudyjskiej, Indii i USA). Metodami działania były zamachy bombowe, porwania, zabójstwa i zastraszanie. Odnaleziona podczas aresztowań broń i materiały wybuchowe dostarczyły dowodów na kontakty z Iranem. Grupa podejrzewana jest również o powiązania z Al-Kaidą. Mimo licznych aresztowań grupa nie składała broni. W marcu 2004 r. przyznała się do przeprowadzenia zamachu na lożę masonską w Stambule⁵⁰. Jednakże do tego ataku przyznały się również inne organizacje (np. wspomniana IBDA-C).

Obecnie grupa nie wykazuje aktywności, lecz ciągle znajduje się na tureckiej liście organizacji terrorystycznych i jest prawdopodobnie monitorowana przez tureckie siły bezpieczeństwa.

Al-Kaida (Baza)

Następstwem zamachów na nowojorski World Trade Center było rozpoczęcie wojny z terroryzmem i ataki na bazy Al-Kaidy w Afganistanie. Po poniesieniu strat Al-Kaida rozpoczęła kontrofensywę, w wyniku której również Turcja znalazła się w kręgu zainteresowania ugrupowania Bin Ladena, jako bliski sojusznik USA i członek NATO.

Turcja jest krajem, który stanowi bardzo atrakcyjny obszar działania dla Al-Kaidy. Na taki stan rzeczy składa się kilka czynników. Niemal 99,8% społeczeństwa tureckiego stanowią muzułmanie wyznania sunnickiego⁵¹, z którego również wywodzi się wielu członków Al-Kaidy. Dlatego też kraj ten stanowi bardzo dobre zaplecze werbunkowe do pozyskiwania nowych członków i to nie tylko do prowadzenia operacji w Turcji, lecz także na całym świecie⁵². Fakt świeckiego charakteru Republiki Tureckiej i stanowczego oddzielenia państwa od spraw wiary wzbudza niezadowolenie części społeczeństwa tureckiego i prowadzi do radykalizacji nastrojów, o czym mogą świadczyć ostatnie wybory w 2007 r., w których ponownie zwyciężyła pro-islamska partia KDP. Dążenie do zmiany tego status quo Turcji może przysporzyć organizacji Osamy bin Ladena nowych sojuszników. Ponadto Al-Kaida nie musi tworzyć własnych komórek organizacyjnych „od podstaw”, gdyż na terenie tego państwa działa kilka islamskich organizacji terrorystycznych, których członkowie przeszli szkolenia i trening w obozach Al-Kaidy w Afganistanie i Pakistanie, co ułatwia kontakt i wzajemną współpracę z tureckimi organizacjami terrorystycznymi, takimi jak IBDA-C czy Tavhid-Selam, które działają w tym kraju od lat i mają rozwinięte struktury organizacyjne oraz rozpoznany teren, co może być bardzo pomocne w planowaniu zamachów (prawdopodobna jest współpraca z IBDA-C przy zamachach w listopadzie 2003r.). Również organizacje is-

---

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Assailants: Webster's Quotations, Facts and Phrases, Icon Group International, Incorporated 2008, s. 72.

⁵¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> z 6.09.2009 r.

⁵² <http://intelligence-summit.blogspot.com/2006/04/pakistan-alleged-al-qaeda-militant.html> z 6.09.2009 r.

lamskie jak np. Hilafet Deliveti posiadająca swoje struktury w Niemczech, mogą stanowić „pomost” dla al-Kaidy w rozszerzeniu działalności na kraje europejskie i Stany Zjednoczone (np. obywatele niemieccy podróżują bez wiz do wielu krajów, w tym USA), bądź wykorzystania ich jako „bezpiecznego portu”⁵³. Również, paradoksalnie, dążenie Turcji do integracji z Unią Europejską i jej ewentualny akces, któremu islamskie ugrupowania terrorystyczne są przeciwne, może otworzyć Al-Kaidzie drzwi do infiltracji Europy poprzez tureckich członków ugrupowania, którzy będą cieszyli się przywilejami członkowskimi np. w zakresie podróżowania, osiedlania w innych państwach itp. co da jej swobodę manewru na tym obszarze. Położenie geopolityczne Turcji również ułatwia działanie i komunikację tej organizacji. Granice lądowe Turcji to ok. 2400 km, z czego ok. 2000 km to niestabilne, góryste, trudne do kontroli granice z innymi krajami muzułmańskimi, nieprzyjaźnie nastawionymi do Republiki Tureckiej. Na tych obszarach działają silne ugrupowania terrorystyczne jak np. PKK, co niezwykle ułatwia terrorystom przenikanie w głąb Turcji, przerzut ludzi, przemyt uzbrojenia czy narkotyków (źródła środków finansowych na działalność ugrupowania) szlakami przemysłowymi wiodącymi z Afganistanu czy Pakistanu^{54, 55}.

Ponadto Turcja przez ponad 57 lat była jedynym członkiem NATO, w którym religia islamska miała przewagę nad innymi (od 2008 r. drugim takim krajem jest Albania), jest wiernym sojusznikiem USA, które posiadają tutaj własne bazy wojskowe, z których notabene prowadzone były ataki przeciwko Al-Kaidzie w 2001 r. Ponadto ok. 700 osobowy kontyngent turecki walczy z afgańskimi Talibami, co również czyni ten kraj atrakcyjnym celem terrorystycznych ataków odwetowych.

Pierwsze sygnały o tym, że Al-Kaida planuje ataki w Turcji pojawiły się już w 2002r.⁵⁶. AL-Kaida dała znać o swoim istnieniu w tym kraju i rozpoczęciu aktywnej działalności terrorystycznej w listopadzie 2003 r., organizując serię zamachów bombowych w Stambule. 15 listopada przed dwiema synagogami eksplodowały dwa samochody-pułapki, każdy wypełniony 400 kg materiałów wybuchowych. W wyniku zamachu zginęło 27 osób, a rany odniosło ponad 300. Pięć dni później, 20 listopada doszło do równoczesnego ataku na Konsulat Brytyjski i siedzibę banku HSBC, również przy użyciu samochodów-pułapek. Tym razem zginęło 30 osób (w tym obywatele brytyjscy), a rany odniosło ok. 450 przechodniów. Drugi zamach nastąpił w dniu wizyty Prezydenta USA G. Busha w Turcji. Ataków dokonali terroryści-samobójcy, a w wydanym oświadczeniu Al-Kaida przyznała się do dokonania zamachu, chociaż uznała drugi atak za „błąd” ze względu na dużą ilość ofiar wśród ludności miejscowej, gdyż samochód eksplodował nie w tym miejscu co powinien⁵⁷. (W tym przypadku również do odpowiedzialności za zamachy przyznała się IBDA-C). Jak ustaliły tureckie służby bezpie-

---

⁵³ *Germany blocks extradition of al-Qaida*, Guardian 19.07.2005 r.

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/jul/19/alqaida.germany> z 11.09.2009 r.

⁵⁴ Granice lądowe Turcji to: z Armenią 268 km, Azerbejdżanem 9 km, Bułgarią 240 km, Gruzją 252 km, Grecją 206 km, Iranem 499 km, Irakiem 352 km, Syrią 822 km. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> z 11.09.2009 r.

⁵⁵ <http://www.todayszaman.com/tz-web/news-1516-security-department-issues-terror-warnings.html> z 11.09.2009r.

⁵⁶ <http://www.csmonitor.com/2002/0830/p24s03-nbgn.html> z 11.09.2009 r.

⁵⁷ Farkash A., *The Shahids: Islam and Suicide Attacks*, Transaction Publishers 2004, s. 138-139

czeństwa, dziesięciu aresztowanych zaangażowanych bezpośrednio w zamachy przebywało w obozach treningowych w Afganistanie a pięciu walczyło w Czeczeni.

W 2004 r. lokalne komórki Al –Kaidy zostały oskarżone o przeprowadzenie dnia 9 marca w Stambule zamachu na Manson Lodge (łożę wolnomularską), w którym zginęły 2 osoby (w tym jeden zamachowiec), a kilka zostało rannych. Zdaniem władz tureckich drugi zamachowiec, który przeżył, był powiązany z Al-Kaidą⁵⁸. Natomiast w maju policja turecka poinformowała o aresztowaniu dziewięciu członków ugrupowania powiązanego z Al-Kaidą i udaremnieniu przygotowywanego zamachu bombowego, który miał być przeprowadzony podczas szczytu NATO w Stambule⁵⁹. Policja turecka prowadzi bezwzględna walkę ze strukturami Al-Kaidy aresztując kolejnych członków tej organizacji^{60, 61}. Jednak w związku z faktem, że Al-Kaida nie ma prawdopodobnie stałych struktur organizacyjnych w tym kraju, trudno ustalić, kto jest rzeczywistym członkiem tego ugrupowania i za jakie akty terroru jest rzeczywiście odpowiedzialna. Wielu terrorystów tureckich było szkolnych w Afganistanie, czy też Pakistanie, co nie oznacza automatycznie, że dany sprawca jest członkiem regionalnej komórki organizacji Bin Ladena. Przykładowo taka sytuacja miała miejsce w przypadku nieudanego ataku na konsulat amerykański w lipcu 2008 r.⁶². O jego dokonanie podejrzewana jest Al-Kaida, lecz jeden z zabitych terrorystów przynależał do IBDA-C. Może to świadczyć albo o mylnych konkluzjach policji tureckiej albo jest przykładem zaawansowanej współpracy tureckich ugrupowań terrorystycznych z tą niezwykle groźną i potężną organizacją terrorystyczną.

Ataki terrorystyczne przypisywane Al-Kaidzie, jakie miały miejsce po zamachach w listopadzie 2003 r., ze względu na ich skutki można nazwać incydentalnymi (lecz należy pamiętać, że ginęli w nich niewinni ludzie) i powinny być raczej określane mianem „inspirowanych” przez to ugrupowanie niż rzeczywiście przygotowanych czy zleconych przez organizację Osamy bin Ladena. Wydaje się, że jeżeli Al-Kaida planowałaby walkę z tureckim ustrojem państwowym, to raczej ataki wymierzone byłyby w witalne interesy Turcji, a organizacja nie kierowałaby swoich akcji przeciwko, notabene, sunnickim muzułmanom tureckim. Al-Kaida udowodniła swoimi działaniami, że dysponuje znacznie większym potencjałem i bardziej wyrafinowanymi technikami walki, niż nieudane ostrzeliwanie obiektów, czy zamachy bombowe wśród ludności cywilnej, jak to miało miejsce w 2008 r. w dzielnicy Güngören (16 zabitych i 154 rannych - żadna organizacja nie przyznała się do przeprowadzenia tej masakry, a podejrzewana

⁵⁸ *Turkey freemason bomb trial begins*, Al Jazeera 6.08.2004 r., <http://web.archive.org/web/20060523132221/http://english.aljazeera.net/NR/exeres/D7D22755-3425-4BF3-BC6C-6969D409DF49.htm> z 11.09.2009r.

⁵⁹ *Turkey foils NATO summit attack*, BBC 3.05.2004 r. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3679751.stm> z 10.06.2009 r.

⁶⁰ <http://intelligence-summit.blogspot.com/2007/01/turkey-dozens-of-al-qaeda-suspects.html>

⁶¹ <http://intelligence-summit.blogspot.com/2006/06/al-qaeda-threatens-turkey.html>

⁶² *Turkey Charges 2 Al-Qaida Suspects in US Consulate Attack*, VOA News 17.12.2008 r. <http://www.voanews.com/english/archive/2008-12/2008-12-17-voa29.cfm?CFID=288242966&CFTOKEN=60867901&jsessionid=8430d9831e6973cdd147765c6143f6f70686> z 10.06.2009 r.

o to PKK oficjalnie go potępiła⁶³), które nie przynoszą uszczerbku i nie wstrząsają podstawami instytucji państwa tureckiego, a tylko wzbudzają nienawiść do organizatorów.

Analizując przytoczone fakty należy sądzić, że terytorium Turcji stanowić raczej będzie dla Al-Kaidy obszar ataków na instytucje, placówki, czy też obiekty wojskowe innych państw walczących z terroryzmem, z minimalizowaniem strat wśród ludności miejscowej⁶⁴. Ponadto Turcja będzie bazą werbunkowo-wypadową do prowadzenia działań w bardziej zapalnych regionach jak np. Irak, czy Liban⁶⁵, lub też będzie krajem tranzytowym ułatwiającym terrorystom przenikanie i operowanie w krajach Europy.

Podsumowanie

Terroryzm islamski w Turcji pojawił się w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, jako efekt ruchów pro-arabskich w krajach Bliskiego Wschodu dążących do konsolidacji świata arabskiego, rewolucji irańskiej, a w aspekcie wewnętrznym oporu przeciw restrykcyjnemu państwu sekularnemu i działalności Partii Pracujących Kurdystanu wymierzonej nie tylko w państwo tureckie, lecz również część narodu kurdyjskiego.

O ile po przewrocie wojskowym w 1980 r. i przejęciu władzy przez wojsko, radykalizacja ugrupowań muzułmańskich nie stanowiła dla rządu zajętego walką z PKK większego problemu a nawet służby bezpieczeństwa próbowały manipulować tymi organizacjami i użyć ich jako narzędzie do zniszczenia tej nacjonalistycznej organizacji kurdyjskiej, to terrorystyczny ruch islamski rozszerzył swoje wpływy, udoskonalił organizację struktur podziemnych, nawiązał kontakty międzynarodowe z ościennymi krajami, „tradycyjnie” wrogimi Turcji oraz przygotował zaplecze i „bazy wypadowe” poza jej granicami, co w efekcie zaczęło zagrażać stabilności państwa. Z wyżej wymienionych powodów identyfikacja ugrupowań na tureckiej scenie terrorystycznej jest dość trudna. Ponadto komplikuje ją fakt, że rząd turecki skrzętnie ukrywa dane o akcjach antyterrorystycznych prowadzonych przez służby bezpieczeństwa, chwając się tylko sukcesami, a w każdym zamachu szuka śladów działalności Al-Kaidy. Należy jednak przyznać, że nie można skutecznie zidentyfikować powiązań pomiędzy poszczególnymi organizacjami islamskimi z przynajmniej dwóch powodów. Po pierwsze po aktach terroru do ataków przyznają się różne ugrupowania i trudno określić, czy były to rezultaty kooperacji (np. IBDA-C i Al-Kaida w zamachu na synagogi w Stambule), czy tylko chęć wykorzystania okazji do zaistnienia w mediach międzynarodowych. Po drugie, znaczna część terrorystów islamskich była szkolona poza granicami kraju w obozach innych organizacji, w tym Al-Kaidy. Wciągnięcie Turcji w krąg zainteresowania Al-Kaidy brutalnie ukazało w listopadzie 2003 r. (ok. 60 zabitych 700 rannych), że państwo tureckie nie może lekceważyć problemu wojującego jhadu i oprócz zwalczania PKK musi skupić się na terrorystach chcących siłą zmienić ten kraj w nowe teokratyczne państwo islamskie na wzór Kalifatu.

---

⁶³ *Istanbul Bombs Kill 16 in Crowded Neighborhood*, New York Times, 28.07.2008 r.

<http://www.nytimes.com/2008/07/28/world/europe/28turkey.html?ref=europe>

⁶⁴ *Turkey warned of possible al-Qaeda attack*, Milliyet 18.03.2009 r.

<http://www.mg.co.za/article/2009-03-18-turkey-warned-of-possible-alqaeda-attack> z 18.03.2009 r.

⁶⁵ *UNIFIL was apprised of rocket attack*, The Jerusalem Post 13.09.2009 r.

<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost/JPArticle/ShowFull&cid=1251804555704> z 13.09.2009 r.

**JIHAD FOR A NEW CALIPHATE STATE -
ISLAMIC TERRORIST ORGANIZATIONS IN TURKEY**

Summary

This article is dealing with a problem of islamic terrorism in Turkey. The authors analyzed roots of this phenomenon and causes of radicalization of Muslims organizations, which finally applied terror as an ultimate instrument of struggle against a constitutional system of the Republic of Turkey. They presented main Islamic groups, which are placed on the Turkish official governmental list of the terrorist organizations. The authors scrutinized programs and political views of those groupings, origins and their art of fight for their ideological goals. Moreover they focused on the possibility of potential cooperation of the terrorist groups striving against the secular system of the Turkish state.